

Eduskunta
hallintovaliokunta

Hallintovaliokunnan kokous 7.6.2024

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän lausunto hallintovaliokunnalle

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi. Auttamisjärjestelmällä on ollut mahdollisuus lausua myös hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa ja sen näkemykset on siinä huomioitu.

Auttamisjärjestelmä pitää tärkeänä ja kannatettavana sitä, että ulkomaalaislain muutoksilla pyritään osaltaan ennaltaehkäisemään hyväksikäyttöä ja ihmiskauppaa. Niin ikään on tärkeää, että esityksessä on tuotu esiin, ettei esitetyillä muutoksilla ole kuitenkaan tarkoitus heikentää ihmiskaupan ilmituloa niiden uhrien osalta, jotka jo ovat saaneet ensimmäisen oleskeluluvan ja ovat jo Suomessa eikä kysymys ole silloin hyväksikäytön ennaltaehkäisystä ensimmäistä oleskelulupaa harkittaessa.

Niin sanotun kaistanvaihdon kiellon vaikutuksia erilaisen ja ehkä erityisesti työperäisen hyväksikäytön osalta on varsin haastavaa ennakoida. Ns. kaistanvaihdon osalta myönteisenä vaikutuksena voisi olla se, ettei turvapaikanhakijoita voitaisi enää harhaanjohtaa ja käyttää hyväksi lupaamalla heille työntekijän oleskelulupa huonoissa olosuhteissa ja asiattomilla ehdoilla työskentelyn palkkana, kun turvapaikanhakijoille olisi selvää, ettei tämänkaltaista reittiä työmarkkinoille ja oleskeluluvalla ole. Riskinä kuitenkin on se, että kaistanvaihtoa koskeva sääntely tulisi kasvattamaan harmaata ja pimeää työvoimasektoria, jos kuitenkin on niin, että turvapaikkaa hakeneita henkilöitä edelleen jää Suomeen turvapaikkaprosessin jälkeen eikä heillä ole minkäänlaisia mahdollisuuksia saada lupaa työnteon perusteella.

Täsmennystä kaipaisivat vielä muutamat kohdat. Esityksestä jää vielä epäselväksi, onko tarkoitus jättää nekin hakemukset tutkimatta, joissa hakijalle on aiemmin myönnetty turvapaikkamenettelyssä oleskelulupa esimerkiksi ulkomaalaislain 52 §:n tai 52 a §:n perusteella ja hän hakee oleskelulupaa työnteon perusteella. Esityksen nykytila vaikuttaisi ohjaavan lain soveltajana Maahanmuuttovirastoa todennäköisesti tulkintaan, jossa myös nämä edellä esitetyt hakemukset jätettäisiin tutkimatta. Tämä asiantila vaikuttaa ongelmalliselta ihmiskaupan uhrien oikeuksien näkökulmasta.

Oleskeluluvan epäämisen kohtuuttomuuden osalta esityksessä otetaan huomioon ihmiskauppa ilmiönä ja ihmiskaupan uhrien asema. Esityksestä jää kuitenkin vielä lain soveltajalle mahdollisesti epäselväksi, ketä laissa tarkoitetaan ihmiskaupan uhrilla. Ulkomaalaislain määritelmässä ihmiskaupan uhrilla tarkoitetaan ulkomaalaista, jonka voidaan perustellusti epäillä joutuneen ihmiskaupan uhriksi. Mahdollista olisi tilanne, jossa henkilö olisi hyväksikäytön kohteena ollessaan oleskellut maassa laittomasti, hänet otettaisiin ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään ja tunnistettaisiin siten ko. viranomaisen toimesta ihmiskaupan uhriksi. Syystä tai toisesta hänen asiassaan ei kuitenkaan alkaisi rikosprosessia ihmiskaupasta – esimerkiksi jos hän ei uskaltaisi todistaa tekijöitä vastaan – ja hän hakisi oleskelulupaa. Jos hänellä

esimerkiksi olisi sinönsä perusteet oleskelulupa- ulkomaalaislain 52 §:n perusteella, voitaisiinko häntä siis pitää ihmiskaupan uhrina, jolta luvan epääminen olisi kohtuutonta? Epäselvää voisi siis olla se, voitaisiinko häntä pitää Auttamisjärjestelmän asiakkuuden perusteella ulkomaalaislain tarkoittamalla tavalla perustellusti ihmiskaupan uhrina. Kuten ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä on tuonut esiin hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa, ihmiskaupan uhria ei tulisi ns. rankaisemattomuusperiaatteen mukaan rangaista hallinnollisissakaan menettelyissä esimerkiksi siitä, että hän on ihmiskaupan kohteena ollessaan oleskellut maassa laittomasti.

Johtaja

Jari Kähkönen

Apulaisjohtaja

Katri Lyijynen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 05.06.2024 klo 11:16. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Eduskunnan hallintovaliokunta